

خویریزه پیاو

نازاد کهریمی
(سهقر)

له كانه خویتییهک له دهورو بهری «زهنگان» پاشماوهی زهلامیتیکیان دۆزییهوه، پسپۆرانی ئاسهوارناس دواى تاقى کردنهوهی پاشماوهی لاشهى ئهم پیاوه به کهریۆنى (C14) راپانگه یاند: ته مهنی ئهم مرۆقه بۆ سهردهمانی کۆن دهگه ریتنهوه و دهیان سهدهی به سهردا هاتووه. من ئهم کابرایهم له مۆزه خانهی «تاران» دیتووه. به بینینی ئهم زهلامه که بههۆی رووداو تیکه وه سههر و لاجانگی تیک شکابوو، پاشان که وتبووه ئهم كانه خویتییه و دواى چهند ههزار سال دۆزرا بووه تیشکیتک له میتشکی دام و ئهم چیرۆکه م نووسی:

«پیرشات» له رهفتاری قهلا داری قهلاى «زهردوکه» دلگران بوو. دواى چهند سال خزمه تگوازی و دهم فهوتانندن له پیناوی ئهم کابرا بچ ویزدانه لهم ههلسوکه وته نامرۆقیانه سههری سوورما بوو «شیدی په رنه» ی قهلا دار مرۆقیکی ته ماحکار و بچ به زهیی بوو. هه موو شتی بۆ خووی دهویست و چهزی له ههر شتیک ببوایه ته نانهت ئه گهر هی که سیکى تریش بوایه به فیئل، یان به فیلسواری داگیری ده کرد و شهرم و شکۆی له که سیش نه بوو، له بهر ئه وهی گه وهی قهلا که بوو، ئیستاش هه لیکوتابوو سههر «پیرشات» و زولمی له ویش کردبوو، زولمیکی ناخۆش و زه بریکى جهرگبری ناپیاوانه، ئه وهنده ناخۆش که ههنگوبین به ده می تال ببوو. ههستی به خویریه تی ده کرد، به لام رهفتاری پینوه دیار نه بوو: که لپۆسه زه ده که ی، چه کمه چه مره که ی، قره پره جوانه کانی که باى لای ئیواره ی ده شتی «خارخار» لیتی ده دان و ههروهک پرچی شیر په ریشانی ده کردن، جۆره نه جیبی و جوامیریه کی تایبه تی پین ده به خشی.

ته نیا دهنگی پیتی خووی ده بیست، له راستیدا گوئیستی هیچ دهنگیکى تر جگه له دهنگی پیتی خووی نه بوو. نهرمه نهرمه رینگه ی ده بری و قاییم و توکمه پیتی به سههر زه ویدا ده نا. کاتى ده رکی قهلا یان لى داخست،، له دل خو به وه وتی: ده چم بۆ پایته خت، سکالانامه یه ک ده ده م به «گه وه ی

کاوپه کان» و گازندهی خۆمی بۆ ده نووسم تا کو مافم بستیتیتته وه. هه ر له و کاته شدا دهستی خسته گیرفانی که لپۆسه به قیسه ته که ی و سه ری خوار کرده وه تا کو په یکه ره بچو که که ی خودای «دایک» ببینی. «خودای دایک» قاچی پاکیشابوو هه ردوو مه مکی نه وه نده گه وره بوون که به سه ر رانه کانیدا شوپر ببوونه وه. چاوی به په یکه ره که که وت دلئی گه رم داها ت، که وته بیبری راستی و مافی ئینسانی نه مردوون، له به ر نه وه ی مرۆقه باشه کان له سه رتاسه ری جیهان خه ری کی مافپه روه ری و تیکۆشانن تا کو داد و راستی له جیهاندا بچه سپی. هه ر به و هۆبه وه ویستی بچی بۆ «ئیزیرتۆ» له به ر نه وه ی که نه وی شوینتیکی پیروژ بوو، هه ر له کۆنه وه شاری دادپه روه ری بوو. دادپاریکی بی لایه ن له وی کیشه ی خه لکی هه رتیه جیا وازه کانی ولاتی ده برانه وه. دادپاری دیوانی بالایی داد که سیکی زانا و خوینده وار و ناویده بوو، هه موو که س به باشی باسی ده کرد. له وی، له «ئیزیرتۆ» ی پایته خت که له دلئی هه رتیمی «خۆرباش» و له که ناری چه می «گه وره» دا دادگه ی بالایی ولات به ریا کرابوو دادپار که پیاویکی ریش سپی و به ته مه ن و به جه رگ بوو سکالانامه کانی ده خوینده وه و دهستی به لیکدانه وه ی سکالانامه کان و شوپره ی داخوازه کان و لیتپرسینه وه ی لایه نه کانی نه وه په روه نده ده کرد. دادپاری بالا و دادپاره کانی ژیر دهستی پاک و پیسیان له یه ک ده کرده وه، هه ر بۆ به ده کردنی بپاری دادگه ی بالا له چاو هه ندی دادگه هه رتیمییه که یانه وه ماوه یه کی دیرتتری ده خایاند، به لām مرۆف دنییا بوو نه گه ری زۆلم و بیداد له وی که متر بوو، نه و دادگایه ترسناک ده بوو، هه یچ کاوییه ک له دادگه ی بالایی پایته خت نه ده ترسا، نه وان له بپاری نه و دادوه ره پایه به رزه ده ترسان له به ر نه وه ی بپاره کانی دادگه ی بالا نه گه ر دژ به کاوییه ک بوایه، به تایبه ت نه گه ر سکالایی جووتیار، یان شوانتیک له ویدا پشتگیری بکرایه - وه ک سه رشۆرییه کی کۆمه لایه تی له قه لām ده درا و جوۆره به دناوییه کی بۆ نه و کاوییه پیتک ده هیئا و نه وه ش ده بووه هۆی کزیوونی هیزی ده سه لات و نزم بوونه وه ی پله ی جه ره زه بی له ناو قه لا و هه روه ها هۆز و عه شیرته کانی ده وره به ری، به و واتایه که سه رۆک هۆزه کان گوپراه لئی نه ده مان و ره عیه ته کان لیتی ده تا کانه وه و خویمان له فه رمانبه ری کاری سه رکۆنه کراو ده دزییه وه، به م جوۆره تووشی زیانیکی گه وره ی ماددیش

ده هات: جووتیار جووتی نه ده کرد و زه وی بوره ده ماوه، شوان به رغه ل و میگه لی بۆ نه ده له وه راند، له تا کامدا خۆی و چه ند ره نجبه ر و ره شایی بی ده سه لات که ته نیا نه رکه ئاساییه کانیا ن جیهه جی ده کرد و نه وانیش دواتر له برسیه تی و بی موچه بیدا رایان ده کرد و ده بوون به چه ته و جه رده و به رده بوونه راو ورووت و پیتواران و بازرگانان و خه لکی ئاساییان ده رووتانده وه. به م جوۆره ش پیتگه خۆش ده کرا بۆ سه رۆک هۆزه کانی هاوپه یمانی کاوی که ئیستا لیتی وه رگه رابوون تا کو سکالانامه یه ک ناراسته ی «کاوییه کان» بکه ن و داوا بکه ن نه م کاوییه سه رشۆره بی ده سه لاته دوور بخه نه وه، له به ر نه وه ی هیزی به رتیه بردنی ئاسایش و ته ناهی ناوچه که ی خۆی نییه، به لکو به جوۆری یارمه تی جه رده وانایش ده دا.

نه م کاوییه ترۆکراوه، ده سگه ر ده کرا و گشت داراییه کانی زه وت ده کرا و ده برایه پایته خت و سزا ده درا: زیندان، کوشتن، یان نوکه ری کردنی گه وره ی کاویان له پایته خت. قه لاکه شی ده درا به که سیکی تر و نه ویش که سوکاری خۆی ده برده قه لا و دهستی به ناردنی په یام بۆ عه شیرته کانی ده وره به ری قه لاکه ی ده کرد بۆ پیتک هیتانی سیستمیکی هاوپه یمانی نوئی.

«پیرشات» هه موو نه م شتانه ی ده زانی، بۆیه وتی «ده چم بۆ ئیزیرتۆ سکالانامه ده ده م به دادگه ی بالا، به لām دواتر بیبری کرده وه که «شیدی په رنه» ی کاوی قه لایی «زه ردووه»، زۆلمیکی نه خلاق لی کردوو، نه وه ش نابیتته هۆی مه حکووم کردنی له روانگه ی دادوه رییه وه، بیبری له وه ش کردوو که ناوی خۆبشی له نیوان هۆزه کاندای ده زری و ناراسته وخۆ ئابرووی ده چی، نه گه رچی کاریکی نه وتۆی نه کردوو که شیاوی سه رکۆنه و بی ئابرووی بی، به لām هه ندی له رووداوه کان به جوۆریک بۆگه ن و پیسن که نه گه ر ناوی مرۆف ته نانه ت وه ک شایه تحالیش له ئارادا بیت، ناوی ده که ویتته سه رزاری خه لک و چ بگا به وه ی که به جوۆری باسی بکه ن که گوایه ده ستگیرانه که ی لی داگیرکراوه.

هه سستی به رووخان و دارمان کرد... به لām ده ستگیرانه که ی بی تاوان بوو، «لولوپه ر» بی تاوان بوو، تاوان له خۆبه وه بوو، نه وه نده شه رمی کرد و نه په رما که بچی داوا ی بکا که دره نگ که وت، کاتی چوو بۆ خوازیتی که تووره که ی باوکی «لولوپه ر» له زیپه کانی «شیدی په رنه» پر کرابوو، نه گه رچی هه موو که س ده یزانی

«پیرشات» و «لولوپه» ئه‌وینداری یه‌کن و یه‌کیان خوش ده‌وی... چهند جار «شیدی په‌رئه» به «پیرشات» ی وتیوو: ئه‌گه‌ر پیت خوشی من دوو پیاو بو مالی «گاوه سپه» به‌رئ ده‌که‌م تا‌کو خوازیینی «لولوپه» ت بو بکه‌ن... «پیرشات» یش هیچی نه‌وتیوو... هۆکاره‌که‌شی نه‌وه‌بوو که له «گاوه سپه» ده‌ترسا، ده‌ترسا بلتی کچه‌که‌م به‌ تو ناده‌م! پالپشتی ئه‌م ترسه‌ش نه‌وه‌بوو که کوری چهند سه‌رۆک هۆزی تری ده‌روبه‌ر وه‌ک «گاوارۆ» یان کاوی قه‌لائی «سوور ده‌ره» له «لولوپه» خوازیینیان کردبوو، ئه‌ویش وه‌لامی «نا» ی دابوووه... ئه‌ی باشه‌ چاره‌پوانی کئی بوو که بیت و کچه‌که‌ی بخوازی؟!

راوه‌ستا... له‌ دووره‌وه‌ ره‌شایی چهند که‌سی بینی که به‌ره‌و رووی ده‌هاتن. ده‌ستی دایه‌ شمشیره‌که‌ی کاتی گه‌یشتنه‌ پیتسه‌وه‌ سلاویان له «پیرشات» کرد:

- رۆژ باش!
- رۆژی هه‌مووتان باش! به‌ره‌و کوئی ده‌چن براگه‌ل؟!
ئهو چهند که‌سه‌ له‌ پر بئی ده‌نگ بوون، وه‌لامیان نه‌داوه... «پیرشات» زوو تیتگه‌یشت بو کوئی ده‌چن... سه‌رئیکی راوه‌شاند و وتی:

- ده‌ردی ئیمه‌ ته‌نیا ئه‌وه‌ نیبه‌ پاشاکه‌مان هاوپه‌یمانی ئاشووره، ده‌ردی ئیمه‌ ته‌نیا په‌رته‌وازه‌یی خۆمانه: هه‌زار هۆز و سه‌دان کاوی، ده‌هه‌زار ئه‌سپی تیزپه‌ر و سه‌دان قه‌لا به‌سه‌ر سه‌دان لووتکه‌ی به‌رزه‌وه‌ و سه‌دان هه‌زار هیزی شه‌رکه‌ر له‌ ماننا و ئۆراتۆدا بئ که‌لک ماونه‌ته‌وه‌ بو ئه‌وه‌ی «ئازار حا دوون» به‌ سه‌د فایتۆنی جه‌نگییه‌وه‌ که‌ ئه‌سه‌په‌که‌ی هی ده‌شتی هانی گالباته‌ و داروته‌خته‌کانی له‌ دارستانی «ئارته‌ته‌یه» دیت بو داگیرکاری، ئیمه‌ش له‌ خاکی خۆماندا به‌ سه‌دان دیزه‌ و گۆزه‌ شه‌رابی پئ ده‌دیه‌ن که‌ به‌شه‌راب و ئاردی خۆمان میوانداریمان بکات... برۆن برا به‌رپه‌رته‌کانم... هیوادارم سه‌رکه‌وتوو بن...
یه‌کئی له‌و که‌سانه‌ وتی:

- ئی تو بو نایه‌ی؟
ئه‌وه‌نده‌ نیبه‌ هاتومه‌ته‌وه‌، له‌ سالی پاره‌وه‌ له‌وی بووم هه‌تا چوار مانگ پیت له‌ ئیستا، هه‌موو گیانم بریندار بوو، ئه‌وه‌نده‌ نیبه‌ ساپژیه‌ونه‌ته‌وه‌. هه‌تا عیلامییه‌ک تیریک ده‌ئاوتیژی و بابیلییه‌ک گورزیک ده‌وه‌شیینی، سواریکی «ئاری زنده» چوار سه‌ریازی «ئاشووری» ی له‌ خویندا گه‌وزاندوو، به‌لام چ فایده‌ کاتی سه‌ر

گه‌وره‌که‌مان یاریده‌مان نادا، به‌ قه‌ت ئه‌و زاد و توتشه‌ی که‌ به «سه‌ناخریبه‌ی» ده‌دا بو دژایه‌تی کردنی «رووشا»، «به‌گدات» و جوامیره‌کانی تر، ئه‌گه‌ر به‌ دزیسه‌وه‌ بو شه‌رکه‌ره‌کانی مانتای بناردبایه‌ که‌ خایینیکی وه‌ک «ئه‌سپارباره‌» ی پئی له‌ناو بچئ خه‌مان چ بوو؟

- راست ده‌که‌ی برا! به‌لام خو ناکرئ نه‌چین بو به‌رگری کردن له‌ ولاته‌که‌مان؟... خوشت ئه‌وه‌نده‌ نیبه‌ له‌ شه‌ر گه‌راوتنه‌وه‌... وانیه‌؟... ده‌ی... به‌خوشیته‌وه‌، ئه‌گه‌ر ئیجازه‌ بده‌ی ئیمه‌ با برۆین!

- سه‌رخیر بچن، هیوادارم سه‌رکه‌وتوو بن... دوور نیبه‌ دیسان هاتمه‌وه‌ بو ئه‌وی...
- هیوادارم!

ته‌پوتۆزی پیتی ئه‌سپی ئه‌و چهند شوژه‌سواره‌ به‌رپا بوو، ئه‌وان به‌ره‌و «ئه‌لیپی» ده‌رۆیشان که‌ ماوه‌یه‌که‌ که‌وتووته‌ ژیر رکیتی ئاشوورییه‌کان... ئیستا «تالتای» به‌کریگیارو مردوو و (نیبه‌) ی برای له‌سه‌ر ته‌ختی ئه‌م هه‌ریمه‌ دانیشتوو، «نیبه‌» پیاو و مل به‌ده‌سه‌لاتی بیگانه‌ نادا، «سه‌ناخریب» سولتانی ئاشوور، «ئه‌سه‌په‌باره‌» ی خویتری لی هانداده، سه‌وت سه‌رۆک هۆزی ئه‌و مه‌لبه‌نده‌ش یاریده‌ی ده‌دنه‌... تف له‌ رووتان ناماقلانه!

رووی کرده‌ چیاکانی باشوور، به‌ ده‌نگیکی نه‌رم له‌به‌ر خویه‌وه‌ ده‌ستیکرد به‌ خویندی هه‌لبه‌ستیکی عاشقانه‌ که‌ پیت له‌وه‌ی بچئ بو شه‌ری ئه‌لیپی هۆنبه‌بویه‌وه‌ و پیتسه‌که‌شی «لولوپه‌» ی کردبوو:

**گۆزه‌ سووره‌که‌م! چه‌رخ‌ی کام وه‌سا
هه‌وینتی کرد و گیانی به‌تۆدا؟
کام ناسک خه‌یال چاوانتی په‌نگاند
کامه‌ هونه‌رمه‌ند ویتنه‌تی نه‌خشاندا؟
زێرنگه‌ری کوئی گواره‌تی بو کرد
خه‌ملی گه‌ردن و چه‌ناگه‌تی کرد؟
هه‌لاله‌ دلمه‌ و ته‌نم گۆرمه
فرمیتسکی چاوم گه‌رده‌ شویمه
وه‌ره‌ سه‌ر گۆرم ساتی سه‌وداکه
ئه‌وینی به‌ینمان به‌ی مه‌وداکه**

«لولوپه‌» ده‌ستی به‌پیتکه‌نین کردبوو، له‌به‌ر هه‌یوانی مالی باوکیدا دانیشتیوو، کچان به‌ ده‌ورییه‌وه‌ راوه‌ستا بوون، «پیرشات به‌ سواری ئه‌سه‌په‌وه‌ ده‌رباز ببوو، ئه‌م هه‌لبه‌سته‌ی به‌ ده‌نگی به‌رز وتیوو...
چۆکی له‌سه‌ر کۆگایه‌ک خۆل دانا. به‌ ده‌نگی به‌رز

دهستی به گریان کرد.

فرمیتسکه کانی ده که وتنه سهر کوگا خوئه که وه، چه زوی ده کرد ناخی ههروهک نه و فرمیتسکه کانه هه لوه رین و به دهس نه دنیاهه بزگار بی. خاکی کوگا که تینوو بوو، فرمیتسکه کانی به په له هه لده مژی.

«پیرشات» تیگه یشتبوو که «شیدی په رنه» ش ده ترسا داوای «لولوپه» بکات، نه به و جوهری که «پیرشات» ده ترسا. شیدی په رنه ده ترسا «لولوپه» پیتی بلتی نا! نه گینا ده بزانی «گاوه سپه» نه وه نده پرژده هه ر کات زرنکه ی پاره بیسیست ئیتر دهس هه لگیر نابیت، نه و کابرا ته نیا له بهر پوول و پاره چه زوی ده کرد کچه که ی به شوو بدا، به لام بو به کوری کاوی «سوورده» ی نه دا؟ بوچی به و کاو بیانه ی نه دا که داوای کچه که بیان ده کرد؟ مه گهر نه وان دارا و پوولدار نه بوون؟... «پیرشات» بییری کرد بووه «شیدی په رنه» و «گاوه سپه» له ههستی «لولوپه» سلیمان ده کرد. ده ترسان دان به نه وینی خویدا بنی و بلتی «پیرشات» م خووش ده وئ. دیاره نه گهر ته نانهت خوازینی له و کچه بگردایه «گاوه سپه» بیانویه کی ده بیبیه وه، نه و بییری له وه ده کرده و بیته قه لاداری «زهر دووکه» نه گهر بیته خه زووری «کاوی شیدی په رنه» قوناغی گرینگی نه م نامانجه ده برئی، هه ر بوچه قهت کچی به «پیرشات» نه ددها و نه و دوو نه ویندادهش قهت به یه ک نه ده گه یشتن... چاره یه ک له نارادا نه بوو. نه گهر پیکه وه رایان بگردایه به پیتی یاسا سزا دهران و هه ر دوو کیان ده کوشتن، جگه له وه ی سزای کچ هه لگرتن و په دوو خستنی نامووسی خه لک مه رگ بوو، به لگو هوچه کی تری سزادانه کهش نه وه بوو که به بی خوازینی کردن و بی نه وه ی بزانی ناخو باوکی نه و کچه رازی به خزمایه تی کردن ده بی، یان نا کچه که ی رپاندوه، نه مهش ته نیا به مه بهستی نه تک کردنی که سایه تیبه کی پایه به رزی وهک «گاوه سپه» کراوه... نه گهر به ره سمی داوای نه و کچه ی بگردایه باوکه که ی ده یوت «نا» و خیرا «شیدی په رنهش» ده هاته پیشه وه و به فره می ده یوت: من خوازینی له و کچه جوانهت ده که م و ده زانم وه لامی نه ری به من ددریته وه... هه ستا سه ری... ریگه ی گرته وه... دلنیا بوو که بریاری به جتی هیشتنی زهر دووکه ته نیا ریگه ی دهرچوون له م به ره بسته نالوزه بوو. بارودوخه که به قازانچی نه بوو، پیانوچی وهک نه و هیچ کات نه بده توانی بی شی کردنه وهی

ره و ته که له می شکیدا بریاریک بدا که هه موو شت له دهستی دهرچی ته نانهت نابروو...

گه یشته بهر کانه خوئییه ک که له دوتیکدا بوو... «به لام نه ی نه وین؟!... خو شه ویستی؟!... چون ده بی نه وهش له بیر بکه م؟»

ههستی کرد که سی خه ریکی چاودیره تی... سه ریچی داوای خوئی کرد که س دیار نه بوو... ته نیا دهرمان فرۆشه کان و ده باخه کان ریبان ده که وه نه م کانه خوئی تاریکه وه... له پر زرمه ی بی له پیشیه وه هه ستا. زه لامیک به خه نجه ریکی پرووته وه به رهنگاری بوو. پیتش له وه ی دهس بکاته وه، نه و زه لامه چوار پینج زهرگی له ورگ و بهر مسوئلانی وه شانند. ناگر به ردرایه جهرگ و هه ناوی... ناسییه وه... یه کن له نوکه ره کانی «شیدی په رنه» بوو. هه ناسیه کی دژواری هه لکیشا و وتی: ده تناسمه وه ناپیاو! تو بوچی وه هات کرد؟

کابرا که به په له به ردیکی گه وره ی هه لگرت و به که راکه ی «پیرشات» ی کیشا و سه روچاوی هاری، خوین له ده مولووت و گوئییه وه فیشقاندی...

کاتی جه نازه که ی فریدرایه سه ر کانه خوئییه وه، نه م جاره خوئییه که ی ده تکا به سه ر خوئی تینوودا و نه ویش بی وچان هه لی ده مژی.

۲۰۰۶/۵/۱۷